

PRIVATNOST DJECE I MLADIH U SVIJETU MODERNIH TEHNOLOGIJA (INTERNETA I DRUŠTVENIH MREŽA)

**Koliko smo sigurni i kako zaštititi svoju
privatnost i osobne podatke?**

AGENCIJA ZA ZAŠTITU
OSOBNIH PODATAKA

azop

www.azop.hr

UVOD

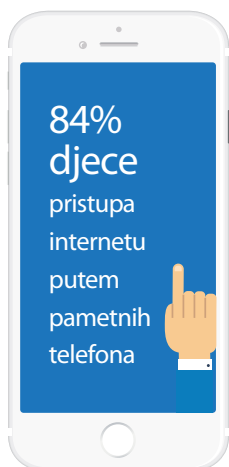
Korištenje interneta i društvenih mreža donosi mnoštvo pozitivnih stvari kao što su prikupljanje velikog broja korisnih informacija i vijesti, učenje, odnosno stjecanje novih znanja i vještina, dok s druge strane predstavlja rizik i opasnost uslijed uvjeda u štetne informacije te neprimjerene i neželjene sadržaje, odnosno uslijed komunikacije sa nepoznatim osobama koje se mogu lažno predstavljati, „ukrasti“ osobne podatke ili na bilo koji drugi način biti zlonamjerne.

Da li znate da prema istraživanjima 93% djece ima Facebook profil, dok 84% djece pristupa internetu putem pametnih telefona. Također, prema UNICEF-ovoj statistici više od 5% korisnika interneta doživljava vršnjačko nasilje, a čak 30% isto proživljava dvaput mjesečno.

Ova brošura namijenjena je djeci i mladima kao vodič kako se ponašati i zaštititi na internetu i društvenim mrežama, te sadrži niz savjeta a također i dodatak – kratki internetski pojmovnik te savjete za roditelje, kao i učitelje, nastavnike, školske pedagoge i psihologe.

93% djece
posjedje profil na
Facebook-u

Privatnost i osobni podaci - koja su tvoja temeljna prava

Znaš li da ti Konvencija UN-a o pravima djeteta jamči pravo na identitet i pravo na privatnost, kao i pravo da s radija, iz novina, knjiga, računala i drugih izvora saznaš informacije koje su važne za tvoju dobrobit, dok se odrasli trebaju pobrinuti da informacije koje dobivaš nisu štetne a također trebaju ti pomoći u pronalazenju i razumijevanju informacija koje trebaš?

Osim toga, Ustav Republike Hrvatske jamči ti štovanje i pravnu zaštitu tvog osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti, kao i sigurnost i tajnost osobnih podataka, dok ti Zakon o zaštiti osobnih podataka jamči zaštitu tvojih osobnih podataka neovisno o tvom državljanstvu i prebivalištu, rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Zakonom o zaštiti osobnih podataka osnovana je **Agencija za zaštitu osobnih podataka** kao neovisno tijelo koje provodi nadzor nad obradom tvojih osobnih podataka, odnosno poduzima odgovarajuće mjere ukoliko je došlo do povrede prava na tvoju privatnost ili zlouporabe tvojih osobnih podataka.

? Tko smije prikupljati osobne podatke

Tvoje osobne podatke smiju prikupljati, a time i ulaziti u dio tvoje privatne sfere u svrhu ostvarivanja tvojih prava, odnosno vođenja odgovarajućih evidencija sljedeće osobe i institucije:

- škola koju redovito pohađaš
- druge škole koje pohađaš izvan redovite škole
- druge institucije (npr. matični uredi, centri za socijalnu skrb)
- knjižnice
- tvoj liječnik
- sportski i slični klubovi u kojima si član
- priređivači igara na sreću u kojima sudjeluješ (osim casina, klađenja i igara na automatima u kojima po zakonu ne smiješ sudjelovati prije punoljetnosti).

U slučaju sumnje u zlouporabu tvojih osobnih podataka, odnosno u slučaju da se takva zlouporaba već dogodila savjetujemo ti da reagiraš i da se obratiš roditeljima koji mogu Agenciji za zaštitu osobnih podataka podnijeti pisani zahtjev za zaštitu tvojih prava.

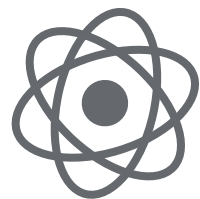
? Što ti pruža internet

Znaš li da putem interneta možeš sam izraditi svoju aplikaciju te da su milijuni dokumenata posvećeni toj temi ili da preko aplikacije Duolingo možeš naučiti 20 svjetskih jezika?

Internet kao suvremeno komunikacijsko sredstvo riznica je znanja i neiscrpano vrelo različitih informacija, fotografija, aplikacija, video isječaka, edukativnih dokumenata i materijala.

Stoga ti savjetujemo da iskoristiš sve prednosti interneta u vidu usvajanja novih znanja i vještina, a s druge strane, da ne budeš povodljiv i ne „klikaš“ na sadržaje i programe koji ti oduzimaju vrijeme i koji mogu biti zlonamjerni i štetni.

Savjetujemo ti da smanjiš broj nepotrebnih „guglanja“ (npr. prekomjerno otvaranje stranica koje se odnose na poznate osobe i njihov privatni život) i broj posjeta sobama za brbljanje (chat rooms).

TVOJA PRIVATNOST I OSOBNI PODACI

NA INTERNETU Koliko si siguran na internetu i društvenim mrežama?

Na internetu i društvenim mrežama siguran si u onoj mjeri u kojoj bez kritičkog razmišljanja otkrivaš svoje osobne podatke, odnosno svoju kućnu adresu, adresu elektroničke pošte, broj mobitela, svoju fotografiju, godinu rođenja, školu koju pohađaš i sl.

U svrhu sigurnosti **savjetujemo ti da internetu i društvenim mrežama pristupaš s jakim i sigurnim lozinkama te da ne otvaraš elektroničku poštu nepoznatih ili sumnjivih osoba**, kao i da nikome ne daješ svoje lozinke (osim roditeljima).

Poruke i privici poruka nepoznatih osoba mogu sadržavati razne štetne programe koji mogu ne samo oštetiti tvoje računalo, već i ugroziti sigurnost cijele tvoje obitelji. Budi naročito oprezan ako poruke koje primaš od nepoznatih osoba sadrže poveznice na mrežne stranice koje sadrže neprimjerene ili štetne sadržaje i programe. U tom slučaju savjetujemo ti da ne „klikaš“ na takve poveznice.

Kako na internetu i društvenim mrežama povećati razinu sigurnosti?

U svrhu što je moguće veće sigurnosti na internetu i društvenim mrežama savjetujemo ti da ne obavljaš kupnju preko interneta te da dobro razmisliš prije popunjavanja raznih on-line obrazaca prilikom registracije na on-line servisima koji traže tvoje osobne podatke.

! Dobro se informiraj što ti može donijeti registracija na takvim servisima i upoznaj se s politikama i postavkama privatnosti i zaštite osobnih podataka svakog pojedinog on-line servisa.

! **Uvijek čitaj ne samo sitna, nego i najsitnija slova u postavkama privatnosti i zaštite osobnih podataka on-line servisa. Nemoj se ustručavati zatražiti pomoć roditelja da ti detaljnije objasne sadržaj koji ti je nejasan.**

! Isto tako, savjetujemo ti da osobne podatke, a **posebice privatne**

fotografije i video zapise, ne objavljuješ na javnim profilima ili blogu. Umjesto toga, stvaraj svoje vlastite blogove na kojima ćeš pisati o pozitivnim stvarima, iznositi svoja razmišljanja, davati ocjene i komentare o određenim pojavama i sl.

! Svakako je poželjno naučiti filtrirati neželjenu elektroničku poštu, odnosno blokirati osobe koje šalju takvu poštu, kao i instalirati antivirusni program na računalo kojeg je potrebno redovito ažurirati. Za takve radnje nisu ti potrebna posebna informatička znanja, odnosno antivirusne programe možeš vrlo jednostavno „skinuti“ s interneta.

Op!Rez
UPALI KLIKER !
PRIJE KLIKANJA

**PRAVILA
LIJEPOG
I PRISTOJNOG
PONAŠANJA
NA INTERNETU
ZA DJECU
I MLADE**

**zapamtit
ću
sljedeće**

01

Internet i društvene mreže koristit ću za prikupljanje korisnih informacija, učenje i stjecanje novih znanja i vještina.

02

Osim što neću ostavljati svoje osobne podatke na internetu i društvenim mrežama neću ostavljati niti osobne podatke svojih roditelja, prijatelja i poznanika, odnosno bliskih osoba.

03

Ako me bilo tko uznemirava ili maltretira, neću se upuštati u daljnju komunikaciju s tom osobom i odmah ću obavijestiti roditelje.

04

Obavijestit ću roditelje o svim sumnjivim, neprimjerenim i neželjenim porukama e-pošte.

05

Imat ću u vidu sve rizike i opasnosti interneta i društvenih mreža, a posebice soba za brbljanje (chat rooms) te ću biti naročito oprezan kod odabira takvih područja interneta, odnosno nastojat ću odabrati sobu koju je stvorio on-line servis (davatelj usluga chata).

KAKO SE NIKAĐA NEĆU PONAŠATI NA INTERNETU I DRUŠTVENIM MREŽAMA

**zapamtit
ću
sljedeće:**

Nikada se neću nalaziti s nepoznatim osobama s kojima sam komunicirao na internetu i društvenim mrežama.

Nikada neću otkrivati svoje osobne podatke, a naročito fotografiju i godinu rođenja nepoznatim ili sumnjivim osobama.

Nikada neću sudjelovati ugovoru mržnje, svađama, ogovaranjima, omalovažavanjima i vrijeđanjima drugih preko interneta i društvenih mreža.

? Kome vjerovati?

TVOJA SIGURNOST JE NA PRVOM MJESTU

zaboravi svađe i „međugeneracijski jaz“, OBRATI SE RODITELJIMA u svim slučajevima u kojima sumnjaš da netko želi zlouporabiti tvoje osobne podatke ili narušiti i ugroziti tvoju privatnost.

Martićeva 14, Zagreb
azop@azop.hr
01/4609-000

Kome se obratiti ako je šteta već nastala?

Ako je netko već zlouporabio tvoje osobne podatke tvoji roditelji mogu se obratiti **AGENCIJI ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA**.

Ako je došlo do bilo kojeg oblika štete ili pak nasilja na internetu i društvenim mrežama, potrebno je obratiti se sljedećim institucijama:

POLICIJA

- pozivom na broj 192
- slanjem e-mail poruke na adresu policija@mup.hr
- dolaskom u najbližu policijsku postaju ili policijsku upravu

URED PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU

info@dijete.hr, mojglas@dijete.hr
HRABRI TELEFON: 0800 0800
info@hrabritelefon.hr

POLIKLINIKA ZA ZAŠTITU DJECE GRADA ZAGREBA:

01/34 57 518
info@poliklinika-djeca.hr
Ergonet Internet centar: 01/36 89 417
info@ergonet.hr

! VAŽNO

**ODABERI ODGOVORNOST,
A NE RIZIK.**

**ODABERI U ŠTO JE
MOGUĆE VEĆOJ MJERI
STVARNI, A NE VIRTUALNI
ŽIVOT (nemoj zanemariti
prave prijatelje i društvene
igre „uživo“)**

**! ODABERI
PRAVE
PRIJATELJE,
A NE
VIRTUALNE
NEPRIJATELJE.**

**ODABERI PRAVE INFORMACIJE, A NE LAŽNE VIJESTI
(nemoj biti povodljiv, samo zainteresan).**

**NEKA TE SIGURNOST VLASTITOG DOMA U KOJEM
PRISTUPAŠ INTERNETU I DRUŠTVENIM MREŽAMA
NE ODVEDE PREMA NESIGURNIM INFORMACIJAMA.**

**ZAPAMTI DA JE TVOJA PRIVATNOST JEDNAKO
VRJEDNA KAO I PRIVATNOST TVOJIH RODITELJA I
PRIJATELJA TE STOGA ČUVAJ SVOJU PRIVATNOST TE
KOLIKO JE MOGUĆE I PRIVATNOST TEBI BLISKIH
OSOBA.**

**UVIJEK BUDI NA OPREZU U POGLEDU OBJAVE
OSOBNIH PODATAKA BUDUĆI DA JEDNOM
OBJAVLJENE INFORMACIJE IZ TVOG PRIVATNOG
ŽIVOTA NA INTERNETU POSTAJU TRAJNO
DOSTUPNE I UPORABLJIVE GLOBALNOJ
(CJELOKUPNOJ) JAVNOSTI.**

**ZAPAMTI DA JE SVAKI TVOJ OSOBNI PODATAK
JEDNAKO VRJEDAN NEOVISNO DA LI SE RADI O
TVOM BROJU MOBITELA, PRIVATNOJ ADRESI,
OCJENAMA U ŠKOLI, FOTOGRAFIJI, PRI ČEMU
TVOJI OSOBNI PODACI O ZDRAVLJU SPADAJU U
TZV. OSJETLJIVE PODATKE KOJE SU OVLAŠTENE
OSOBE DUŽNE DODATNO ČUVATI I ZAŠTITITI
SUKLADNO ZAKONU.**

**AKO STVARAŠ „VIRTUALNA PRIJATELJSTVA“ BUDI
MUDRIJI, PODOZRIVJI I OPREZNIJI OD SVOJIH
„VIRTUALNIH PRIJATELJA“**

**OpRez
UPALI KLIKER
PRIJE KLIKANJA**

! ZAPAMTI

TEŠKO JE VRATITI JEDNOM NARUŠENU ILI ODUZETU PRIVATNOST

Kratki internetski pojmovnik

CYBERBULLYNG – nasilje preko interneta, opći je pojam za svaku komunikacijsku aktivnost cyber tehnologijom koja se može smatrati štetnom kako za pojedinca tako i za opće dobro. Tim oblikom nasilja među vršnjacima obuhvaćene su situacije kada je dijete ili tinejdžer izložen napadu drugog djeteta, tinejdžera ili grupe djece, putem interneta ili mobilnog telefona.

PHISHING - prijevara putem elektroničke pošte odnosno elektroničke poruke. Pošiljatelj navodi žrtvu da otkrije osobne informacije njihovim upisivanjem na lažnoj internetskoj stranici čija je poveznica dana u poruci, pri čemu su adresa i sadržaj te lažne stranice vrlo slični adresi i sadržaju neke autentične stranice.

MALVER – zajednički naziv za sav softver zlonamjerne naravi.

SPOOFING - kreiranje lažne ili krivotvorene verzije nečega, poput web lokacije ili adrese e-pošte. Korisnik se prijavljuje sa svojim korisničkim imenom i lozinkom koje tako dolaze u ruke kriminalaca, a oni ih zlorabe za pristup stvarnoj web lokaciji.

TROLLING - proizvodnja provokativnih postova s ciljem stvaranja sukoba i uništavanja konstruktivne rasprave.

SAVJETI ZA RODITELJE

Odgojiti odgovorno i savjesno dijete veliki je izazov za roditelje

u suvremenom društvu imajući u vidu kako u današnje vrijeme djeca od najranije dobi imaju pristup modernim komunikacijskim sredstvima, pa tako i internetu.

Kao što odgajate i pripremate dijete za „stvarni“ život, tako je potrebno dijete odgojiti i pripremiti za „virtualni“ život.

Znate li da prema Obiteljskom zakonu imate pravo, dužnost i odgovornost nadzirati dijete u njegovom druženju s drugim osobama kao i komunikaciju na društvenim mrežama odnosno drugim oblicima elektroničke komunikacije te mu zabraniti druženja i komunikaciju koja nisu u skladu s djetetovom dobrobiti.

1. Educirajte dijete o svim prednostima a naročito o rizicima korištenja interneta i društvenih mreža.

2. Usvojite vlastita kućna pravila korištenja interneta idruštvenih mreža, kojih ćete se pridržavati zajedno sa svojim djetetom.

3. Učite dijete kulturi ponašanja na internetu i društvenim mrežama.

4. Učite dijete toleranciji i snošljivosti te ga upozoravajte da internet i društvene mreže koristi odgovorno, sigurno i pametno.

5. Vodite računa da dijete vrlo često pristupa internetu i društvenim mrežama putem pametnih telefona, te stoga nastojte adekvatno kontrolirati i takav način pristupa internetu i društvenim mrežama.

6.

Nastojte biti educirani i informatički pismeni na razini na kojoj je Vaše dijete kako biste ga mogli kvalitetno nadzirati i pratiti njegove aktivnosti na internetu i društvenim mrežama. Zapamtite da Vaše dijete može koristiti Vaše neznanje kako bi izbjeglo kontrolu (primjerice koje mrežne stranice posjećuje).

7.

Pravovremeno reagirajte na sve štetne pojave na internetu i društvenim mrežama kojima pristupa Vaše dijete i prijavite takve pojave nadležnim institucijama kako biste u što je moguće većoj mjeri zaštitili djetetove osobne podatke i njegovu privatnost.

8.

Savjetujte dijete da prouči pravila privatnosti na internetu i društvenim mrežama koje koristi.

9.

Nemojte na internetu i društvenim mrežama objavljivati osobne podatke o svojoj djeci, kao što su fotografije, imena djece, naziv škole koju dijete pohađa, djetetove hobije, preferencije i sl.

10.

S naročitom pažnjom educirajte djecu mlađu od 13 godina koja ne bi smjela imati otvorene profile na društvenim mrežama.

SAVJETI ZA UČITELJE, NASTAVNIKE, I STRUČNO OSOBLJE OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

srednjoj školi ciljevi odgoja i obrazovanja u školskim ustanovama između ostalog su osposobiti učenike za život i rad prema zahtjevima suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

Imajući u vidu kako djeca i mladi u školi provode veliki dio svakodnevnog vremena, na Vama učiteljima, nastavnicima, školskim pedagogima i psiholozima je velika odgovornost kako ih ispravno usmjeravati vezano uz korištenje modernih komunikacijskih sredstava – internetai društvenih mreža.

Stoga slijedi nekoliko savjeta za učitelje, nastavnike, školske pedagoge i psihologe:

- 1.** Provodite kontinuiranu, sustavnu i temeljitu edukaciju o prednostima i rizicima korištenja interneta i društvenih mreža primjerenu dobi učenika.
- 2.** Suradujte sa roditeljima i nadležnim institucijama, posebice u svrhu prevencije neprimjerenog i štetnog ponašanja učenika na internetu i društvenim mrežama.

- 3.** Informirajte učenike o svim osobnim podacima koje škola prikuplja o njima u svrhu ostvarivanja njihovih prava i vođenja službenih evidencija škole.

- 4.** U slučaju da škola prikuplja osobne podatke putem video nadzornih kamera, informirajte učenike o svim okolnostima takvog prikupljanja osobnih podataka (na kojim mjestima su postavljene video nadzorne kamere, u koju svrhu, tko ima pravo pristupa video zapisima, itd.).

- 5.** Pravovremeno reagirajte u slučajevima pojave vršnjačkog nasilja i drugih neželjenih ponašanja na internetu, odnosno o istome obavijestite nadležne institucije.

- 6.** Zapamtite da niste na suprotnoj strani od učenika vezano uz korištenje interneta i društvenih mreža.

- 7.** Nemojte izgubiti iz vida činjenicu da škola i učitelji imaju i odgojnu, a ne samo obrazovnu ulogu u životu učenika te nemojte misliti kako su samo roditelji odgovorni za neprimjerena ponašanja učenika, kako u svakodnevnom životu, tako i pri korištenju interneta i društvenih mreža.

Agencija za zaštitu osobnih podataka je pravna osoba s javnim ovlastima, koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti utvrđenih Zakonom o zaštiti osobnih podataka ("Narodne novine", broj 103/03, 118/06, 41/08, 130/11; 106/12 - pročišćeni tekst). Agencija je uspostavljena i djeluje samostalno i neovisno o izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, ne primajući upute i naloge od bilo kojeg državnog tijela, kako je propisano Direktivom 95/46 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka. Navedena Direktiva je temeljni europski propis o zaštiti osobnih podataka i implementirana je u svim državama članicama. Direktiva 95/46 izričito propisuje neovisnost svih tijela za zaštitu osobnih podataka na području Europske unije, tako da je čl. 28. propisano da svaka država članica osigurava da je jedno ili više javnih tijela na njenom području odgovorno za nadzor primjene odredbi koje su donijele države članice u skladu s navedenom Direktivom i da ta tijela u provedbi funkcija koje su im povjerene djeluju potpuno neovisno. Neovisnosti tijela za zaštitu osobnih podataka propisuje osim toga i Konvencija za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka (Konvencija 108 Vijeća Europe) i Dodatni protokol uz Konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka. Hrvatski sabor je zakonom potvrdio Konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka i Dodatni protokol uz Konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka.

Glavni zadaci Agencije za zaštitu osobnih podataka su učinkovito djelovanje na ispunjavanje svih prava i obaveza iz područja zaštite osobnih podataka koje se Republici Hrvatskoj nameću kao punopravnoj članici Europske unije i Vijeća Europe, povećanje odgovornosti svih sudionika u procesu obrade osobnih podataka vezano za primjenu propisa koji su obuhvaćeni zakonskim okvirom zaštite osobnih podataka u Republici Hrvatskoj uz odgovarajuću primjenu mjera informacijske sigurnosti.

AGENCIJA ZA ZAŠTITU
OSOBNIH PODATAKA

Pripremila:
Martina Mudražija, dipl.iur.
viša savjetnica, Služba za zaštitu osobnih podataka

Dizajn, grafička priprema i tisak:
AKD d.o.o., Zagreb
www.akd.hr

Izdavač:
Agencija za zaštitu osobnih podataka, Zagreb
www.azop.hr

Naklada: 1000 komada

siječanj 2017.